

Interjú Miroslav Kusý politológussal

Nevetséges, hogy lojalitást várnak a magyaroktól

Az 1989-es „bársonyos forradalom“ huszadik évfordulóján a Mécs László Társulás által szervezett konferenciának egyetlen szlovák előadója volt Miroslav Kusý politológus, aki nemcsak hogy aktív résztvevője volt a „rendszerváltozó időknek“, hanem a szlovákiai magyarság identitás-megtartási törekvéseinek is a legtoleránsabb támogatói közé tartozik. Valljuk be, a szlovákiai közélet szereplői között az ilyen személyek „fehér hollónak“ számítanak. Kusý professzor komáromi előadását megelőzően készsége állt a Szabad Újság rendelkezésére.

• Ön már tizenkét évvel az 1989-es események előtt aláírta a Charta 77 polgárjogi nyilatkozatot, melyben az alapvető emberi jogok biztosítását követelték a szlovák kormánytól. Mennyivel érezte meg előre a fordulat érkezését?

– 1977-ben természetesen még nem érezhettem ilyesmit. A nyolcvanas évek második felében viszont már láttuk, hogy milyen események történnek a szomszédos országokban, főleg Magyarországon, Kelet-Németországban és Lengyelországban. Ezekhez az országokhoz képest mi a változások terén Csehszlovákiában jelentős lemaradásban voltunk. Tehát az 1989-es forradalom nem csak úgy magától jött, nem meglepetés, hanem egy várható esemény volt. Csak azt nem tudtuk, hogy mikor jön, és milyen lesz a lefolyása. Bízunk benne, hogy a hatalom birtokosai nem esnek annyira pánikba, hogy erőszakot alkalmaznak velünk szemben. Ez azonban hiú ábránd volt, az 1989. november 17-i diáktüntétést brutális erőszakkal nyomták el. Ha most visszagondolok, érthető, hogy az akkori hatalom ideges volt, hiszen néhány nappal korábban ledőlt a berlini fal is. Számunkra viszont éppen a berlini fal leomlása volt az a jelzés, hogy előbb-utóbb nálunk is bekövetkezik valamilyen változás.

• Önt a változások legaktívabb szlovák követelői közt tartják számon. Mi volt az a mozgatórugó, amely cselekedeteiket irányította?

– Mi nem akartunk semmi mást, csak tisztességes életet. Egyszerűen tűrhetetlennek tartottam egy olyan rendszert, amelyben gyakran csak úgy tudtam eljutni Prágába, ha parókában és áruhában

MIROSLAV KUSÝ (1931) – szlovák politológus, polgárjogi aktivista, pedagógus, publicista és egykori politikus. 1977-ben a Charta 77 polgárjogi nyilatkozat aláírója volt. 1989 után a pozsonyi Comenius Egyetem professzoraként a politológiai tanszék vezetője volt. Ma elsősorban publicisztikai írásaival szerepel az itthoni közéletben. (MILAN DROZD FELVÉTELE)

szálltam fel a pozsonyi vasútállomáson a prágai gyorsvonatra. Hosszú volt a várakozás, de 1989 novembere után hihetetlen gyorsasággal követték egymást az események, óriási élmény számomra nemcsak a rendszer bukása, hanem az a decemberi nap, amikor egy napra megnyitották az osztrák-csehszlovák határt, és ekkor 150 ezren mentünk át Ausztriába. Tulajdonképpen egy napra behoztuk az országba Schengent. A bársonyos forradalom igazi legitimitását az adja, hogy elsősorban az általános emberi jogokat követeltük. Az igény alulról érkezett, a nép erőszakmentesen válaszolt a negyven éven át tartó erőszakra, diktatúrára.

• Húsz évvel a történetek után is elégedett a történések alakulásával?

– Később jöttek olyan dolgok, amelyeken meglepődünk, vagy már nem tetszettek annyira. De tudatosítanunk kell, olyan nincs, hogy a demokráciából csak a jót vesszük át, és semmi rosszat. Ma is azt gondolom, hogy sokkal több a pozitív dolog az újonnan alakult rendszerben, mint a negatív változás. A számomra is váratlan dolgok között említhetem a szövetségi Csehszlovákia gyors szétesését, a negatívok között pedig a gazdasági életben bekövetkező vad privatizációkat.

• És ha a mai Szlovákiára tekintünk?

– Az már egy egészen más fejezet, a jelenlegi kormánykoalíció egy nagyon szerencsétlen felállítás, a szociális és nacionalista demagógok nagyon káros egyvelege. Ez ellen mindent meg kell tennünk. Pedig megértünk itt már egy egészen szép időszakot is, amelyre a demokrácia konstruktív fejlődése volt jellemző. Azokra a Dzurinda-kormányokra gondolok, melyeknek a Magyar Koalíció Pártja is részese volt. Tehát ismert és adott a példa arra, hogyan lehet feszültségek nélkül élnünk. Most viszont nemcsak az a baj, hogy a nemzeti párt részese a kormánynak, a fő gondot az jelenti, hogy annak nacionalista agendáját a Róbert Fico vezette Smer is fokozatosan átvette. Tudom, hogy arra megy ki a játék, hogy növelje választói számát, de ezzel nagyon veszélyes atmoszférát teremt az országban. Elég, ha csak arra gondolunk, most a megyei választások idején milyen magyarellenes koalíció alakult Nyitra megyében. Politikai képtelenség, egymással összeegyeztethetetlen politikai pártok fognak össze, csak azért, hogy a magyarokat kiszorítsák a megye irányításából.

• Nyitra megyében viszont már Dzurinda kormányzása idején is magyarellenes koalíció alakult, Dzurinda és Fico egyformán berzenkednek, ha például a magyarok autonómiát emlegetnek...

– Mert komplexusai vannak. Ez egyrészt abból eredhet, hogy az önálló Szlovákia fiatal ország, és politikai vezetői még nem érzik teljesen biztosítottak megmaradását. Ezért is lehet, hogy az egyetlen közös pont, melyben mind a szlovák kormánykoalíció, mind az ellenzék meg tud egyezni, az a magyarokkal szembeni fellépés. Ha történetesen például Duray Miklós – akivel még a régi rendszerben aktívan együttműködtem – kiejti az *autonómia* szót, akkor rögtön támadások keresttüzébe kerülnek az itteni magyarok, illetve a Magyar Koalíció Pártja. Pedig az autonómia pontosan a szlovákok és a magyarok közötti feszültségek oldódását segítené elő. De Szlovákiában ezt nem értik, és általános hisztériát keltenek az autonómia fogalma körül. Pedig az autonómia egy teljesen legitim eszköz és igény egy kisebbség számára, ha az úgy érzi, az adott körülmények között nem tudja biztosítani megmaradását, vagy megvalósítani az európai normákkal összhangban lévő törekvéseit. Nem csak Európában, hanem világszerte számos pozitív példát említhetünk arra, hogy az autonómia nemcsak a kisebbség számára lehet előnyös, hanem a többséghez tartozóknak is. Arra, hogy megoldhatja a létező feszültségeket talán Dél-Tirol a legjobb példa. Emlékszem, ott a feszültségek már annyira elfajultak, hogy robbantásos tiltakozások voltak, vasúttálmás repült a levegőbe... De ma a tiroli németeknek autonómiájuk van, és minden gyönyörűen működik. Ezért képte-

lenség minden olyan érvelés a szlovák politikusok részéről, hogy az autonómia elképzelhetetlen nálunk. Az a lényeg, hogy ne legyenek feszültségek az országban, és ismétlem, már volt erre példa, de most ismét visszatértünk a múltba.

• Ma ott tartunk, hogy a szlovák kormánykoalíció egyik pártja az MKP beszűntetését kéri. Állítólag Csáky Pál vezetése alatt annyira radikalizálódott, hogy veszélyezteti Szlovákia szuverenitását. Mit gondol erről?

– Azt, hogy az MKP egy teljesen normális párt. Most ellenzékbe került, és így természetes, hogy radikálisabban ad hangot elképzeléseinek, céljainak. De vegyük észre, hogy gyakorlatilag így cselekszik – csak más területeken – az ellenzékbe került SDKÚ és a KDH is. Természetes, hogy hangosabban kell felvállalniuk választópolgáiraik képviselőit. Ugyanis nincs módjuk arra, hogy azal magyarul beszéljenek, köztünk a koalíciós szerződés... Az ellenzékbe jutott MKP-nak is szabad keze van, és ha választópolgárok azt kérdezik a képviselőiktől, hogy mit csináltak, akkor nem beszélhetnek mellé. Az MKP nézetem szerint felelősségteljesen viszonyul ehhez a megváltozott helyzethez és a választópolgáraihoz egyaránt. És ez lenne a normális. De míg a szlovák ellenzék a radikális megnyilvánulásokat általában normálisan vagy higgadtan fogadják, a magyaroktól mindig lojalitást követelnek. Még akkor is, amikor ellenzékben

Az autonómia pontosan a szlovákok és a magyarok közötti feszültségek oldódását segítené elő

vannak. Lojális szerepet várni egy ellenzéki párttól, az badarság!

• Nemcsak Szlovákiában vált feszültté a szlovák-magyar viszony a jelenlegi kormányzati ciklus alatt, hanem már Szlovákia és Magyarország között is. És a szlovák politikusok már most azzal ijesztgetnek, hogy ez még rosszabb lesz, ha Magyarországon Orbán Viktor pártja, a Fidesz győz...

– Választások előtt állunk mi is. Szlovákiában szokás ilyenkor a magyar kártyához nyúlni, ami a szavazatszerzés egyik

olcsó módszere. Elővesznek mindent, amit tudnak, és ezt Orbán Viktorral is megteszik. Én úgy gondolom, ha a Fidesz legitim választásokon győz, akkor mindenkinél, tetszik vagy nem tetszik, el kell fogadnia, hogy Orbán Viktor a miniszterelnök. Az állami vezetőktől méltatlan a vele történő ijesztgetés, tekintve, hogy már volt miniszterelnök, és a szlovák-magyar viszony alakulása terén akkor rendben mentek a dolgok. Orbán Viktorra is érvényes, amit az előbb az MKP-val kapcsolatba mondtam, ellenzékbe került, és egy ellenzéki pártelnöki retorikát használ, de ha miniszterelnök lesz, akkor ezen is bizonyára változtatnia kell.

• A szlovák-magyar feszültségekről beszélve Balázs Péter magyar külügyminiszter szerint a legnagyobb konfliktust ma a nyelvtörvény és Sólyom László szlovákiai beutazásának a megtiltása jelenti...

– A nyelvtörvény egy teljesen felesleges jogszabály. Sőt, káros. Ismétlem, semmi szükség nem volt rá. Most, amikor ismét elkezdődött a nyelvtörvény módosításának a folyamata, elővettem és átfuttattam a tíz évvel ezelőtti írásaimat. Én már az első nyelvtörvénnyel szemben is kritikus voltam, mert teljesen feleslegesen rontja a különböző anyanyelvű polgárok kölcsönös viszonyát. Nem kellett volna azt még módosítani, mert már az eredeti is annyira rossz, hogy azt nem lehet jóvá tenni, hacsak nem úgy, hogy érvénytelenítik azt. Ezt a problémát azonban már egy évtizeddel ezelőtt letárgyaltuk, minek kellett azt most visszahozni? A nyelvtörvény a szlovákok számára sem jó, a társadalom számára sem, mert ahogy látjuk, teljesen felesleges feszültséget szít. Ami pedig Sólyom László úr kitalálását illeti, az hallatlanul durva lépés volt a szlovák politika részéről, amely egyszerűen túllép minden normális határon. Az Európai Unióban élünk, szabad mozgásterünk van, vagy legalábbis kellene lennie, így az az indoklás, hogy Szlovákia szuverenitását sértette volna Sólyom László látogatása, egyszerűen nevetséges. És itt nem egy váratlan látogatásról volt szó, úgy tudom, Sólyom úr időben jelezte látogatási szándékát.

• Nyilatkozatai egyértelműen a szlovák politikai hatalom kíméletlen kritikái is egyben. Nem érték még támadások emiatt?

– Nem nagyon figyelek ezekre. Én már nem változom. Nem vágyom semmilyen olyan karrierre, amely lehetővé tenné a politikai hatalom számára, hogy valamilyen módon is függjek tőle.

ORISKÓ NORBERT

A SZERZŐ FELVÉTELE